Magyar Adorján saját - nem kiadásra szánt - kézirásában adjuk közre Az ősmüveltség című főmüve avarokról szóló fejezetéből készített kivonatos tanulmányát. Ennek jóval rövidebb változata megtalálható Elméletem ősmüveltségünknél című kötetében (Duna Könyvkiadó Vállalat, Fahrwangen, Svájc. 1978), melyben 16 magyar törzs alapvető jellemzését adja.

Magyar Adorján

AZ AVAR VÁRAKRÓL

A megérthetőség érdekében előrebocsátanám: Egész fajunk őshazája nem Ázsia, hanem a Kárpát-Medence volt és élve a Szálláföld szigetei. Ahonnan őstörzseink egyes ágai sok, sok évezred alatt a világba mindenfelé ki is vándoroltak volt, és így avar törzsek is, de az avarok szedeti őstörzse kis maradványa a felvidéki karkó nevű népcsoportban ma is él még.

Az avarok Nap- és tűztiszteletők voltak. Népraji anyagot gyűjtő tudósaink ezen a karkó törzsünknél jegyezték fel az egykori tűztisztelet lenyűlő maradványát. Az avarok valóságos alapjelképe a körbefogalt egyenlőszárú kereszt volt, ami a Napban (a kör) rejlő, fényt, meleget, életet adó tüzet (a keresztalak) jelképezte. Nálunk ezen egyenlőszárú keresztet a két egymáshoz dörzsölt száraz fába-darabot jelentette, vagyis a legrégibb tűzgyújtó szerszámot. De előre kell itt még bocsátani azt is, hogy minden őstörzsünknek (magyarok, hunok, huszitok, szekelyek, jászok stb) volt saját vallásszerű kultusza s ezzel kapcsolatos saját kultusz szócsoportja. Az avarok ilyen szócsoportja a *k, p, f, v* és az *r* mássalhangzókkal képzett szavakból állott, amiben nálunk a kultuszukban szereplő minden valamiféle szavak: *kar, par, pur, vár* és még hasonló alakú vagy kezdőbetűjű szavak voltak. Amely szavak azonban nem csak a mai magyarban vannak meg, hanem őseink ősi, az ősnépeinknél sokkal későbben keletkezett őrja és szinta népek nyelvében is, ahová e szavak már a népek keletkezésekor öröklődtek át de amely szavak őspéinkről származását ma senki sem sejti.

Különböző feljegyzések szerint az avarok gazdagságukról de különösen váraikról voltak híresek, amelyek körvagyis gyűrűalakú földsáncokból, árkokból állottak. Ezek előtt, kifelé mély árok volt, amelyben víz is gyülemlett, folyó vize is beleverethető volt, amely vízben veszedelmes kimár-mű vízmelyeket is termesztettek. Az árokból kihányt föld kiporte a magas bástyát, amelynek külső oldalát szőrme, a fölmászást gátoló tüske bokrokkal ültették tele. A bokrok közé nehezen áttörhető ellenséget fölülről nyilazhatták, kőkel dobálhatták. Ilyenek helyszínek egy vagy két ilyen egymáshoz levő bástyával voltak körülvéve, magyoldak tőbbel. A régi feljegyzések szerint az avar királyi, azaz kagáni, palota, amely egyúttal a kincseket őrző hely is volt, hétszer ilyen gyűrűalakú körbástyával volt körülvéve. Ismeretes, hogy Győr városunk neve is ilyen körbástyáról származik (győr=gyűrű).

Nekünk fel kell fűznünk az avarok *avar* másként *várkun*, *varkon*, nevének a *vár* szavunkkal egyezése (amely szó is avar szócsoportunkbeli: *v-r*). Ismeretes az is, hogy e szavunknak régen kör, karika jelentése is volt. Mivel pedig az avarokat még *abar, azar, obri* nevekben is nevezték (örmény írók, Ptolemaios, Strabo, Bizanti Istrán, Snidas és a szlávok), ezért nevüket nem csak *vár* szavunkkal, hanem — őt tűztiszteletük lévén — még a tüzet jelentő szumer *bar* szóval is összefüggőnek kell tartanunk, ugyanúgy mint a magyar *parázs*, olasz *brasja* és *brucia*, német *Brand* = parázs, égési, és még sok más *b-r, p-r* alakú szóval. Vizsgáljuk az *avar* nevet kezdő *a* hangja a mai *a* névelőnk lehet. A *vár* avagy *var* szó megfelelője fonnmaradott a szláv *verига* = karika, többes számban *verige* = lánc szóban. (Itt kihagyás.)

Ismeretes azon népi babona, hogy ha valaki bizonyos éjen, keresztüton, magaköré kört rajzol és ennek közepébe áll, akkor oda éjfélkor ördögök avagy kísértetek jönnek, néha állatok képében is, fölé rohannak, ordítozva igyekszik is, de a körbe lépni nem bírnak, ám ha megijed és elakarja szakadni, utólérik és megölik, míg ha helyben áll, az ördögökből, kísértetekből pénzt, aranyat követelhet, amit azok neki meg is hoznak és amiután a körből ki is jöhet mert most már nem bántják. Világos hogy a keresztet és a közepébe írt kör nem más mint az avarok szent alapjelképe: a körbefogalt kereszt. Ez jelenti mindez azt is, hogy népünknél e jel bűvös erejűnek hit, babonaként ma is él. Honger Antal „Hétfalusi csángó népmesék" című gyűjteményben „A kerkely katona" mesében pontosan ugyan mondva, hogy az keresztüton történik de áll az: „Hirtelen egy várat magának, középszelyme keresztet is ráállott, stb." Itt tehát a vár szó, tisztán kör jelentésűt van még meg. (Kihagyás.)

Bizonyos az is, hogy az avar várak közepén állott királyi palota maga is kerek volt, hogy a négy világtáj felé nyíló négy bejárata volt is hogy két emeletből kiindulóan, padozatán keresztalak volt ábrázolva, valamint kistorony vezető meg az is, hogy a várgyűrűknek is a négy világtáj felé szintén négy kapuja volt, amelyekből, szintén, óriási keresztalakban, négy út ült, vagyis sugarút, vezetett a palotához. (Kihagyás.)

Maga a palota egyáltalán nem kellett megerősítve legyen, mivel védelmére a „várak" szolgáltak. E palota vagy kastély körül, a legkelső várban, avagy varjúban, volt a királyi kert, avar szóval: *pert, kerej, perk, park, pard*, kicsinyére szekénél szebb virágokkal, főképen piros és sárga színekkel, valamint gyümölcsfákkal, főkép barackfákkal. Az avaroknál nagy virágkultusz volt, amint hogy *virág* szavunk is *v-r* alakú. (Az itt mondottak bizonyítékai az innen kihagyottakban vannak, amelyeket a rövidség érdekében kellett kihagyni.) A legkelső varjúban már a királyi ország volt, míg a külsőkben az egyszerű szabadnépek és termésterem hatóság volt őrsigül. A külsőbb várhatókban, azaz várnagyokban. (Ősnyelvünkben megye, nagy, nagy = föld) voltak a hatóság, őrsig lakói, ólai, állatai, küljelő a mindenféle veteményes, zöldséges kertek, de főkép *répa* és rétkfélékkel, mivel ezek voltak az avarok leglobb tápnövényei (*p-r, b-r* és megfordítva *r-p, r-b*, mivel a németben is *Rüben* = répa. Itt hosszú kihagyás.)

Létező maradványok, néprajzi, főkép népmesei, alapokon az avar várok központi, királyi palotáit lehetőleg rekonstruálva: E palota alépítményét lépcsőzetesen emelkedő, földből hányt, valamint válogatlan kőkből, esetleg égetettekből is, épültnek kell képzelnünk, amely lépcsőzetek tövé *párkány* volt és amely szó *part* szavunkkal is rokon (*p-r*). E várhatóbelyek tehát a mezopotámiai ziggurattokra is hasonlítottak, amelyek szintén lépcsőzetesen, azaz párkányosan, emelkedtek, csakhogy sokkal magosabbak voltak. Hogy ezek tetején szentély is volt, úgy elképzelhető, hogy az ilyen várkastélyok nálunk is nemcsak a fejedelem lakát és a nemzet kincstárát tartalmazták, hanem kupolájuk alatt szentélyt is, akkor az avaroknál a szent évkönyv tanyái is őrizték. Annak helyén említettem volt, hogy Magyarországon és környékén ilyen ősi várkastélyok maradványai nemelyüt ma is megvannak még is hogy például a Gerecsénc helyszínt mellettünk más a kapusaink helye is jól felismerhető. (Kihagyás.)

Kitűnik, hogy ezen párkányos várkastélyok (megjegyzem: Tork, Perked, Párkány, Párkányos nevű helységeink a Felvidéken ma is vannak) tökéletesedtek, tetőjükre kupola is készült. Népünk bár kicsiben de igen gondosan megőrizte, kupolaalakú, nagy kunyhókat ma is épít, amilyeneket Herman Ottó néprajztudósunk többet is mutat be. E-szek vára hosszú karókból készül, tetőjükön pedig kenk nyílásuk van, az *ög* vagy *ök*, amelyben az ott összevő várkarók végei csillagalakot képeznek. Amint pedig Herman Ottó is írja, az ilyen kunyhó köré körárkot is ásnak, az esővizek a kunyhótól elvezetésére, valamint még körül is kerítik, hogy erősa, nyáj a fűzés tüvet szalmáját ne tépkesse. Az *ög* célja, hogy a nagy kunyhónak világosságot, levegőt adjon, a füst pedig azon át elszállhasson. Esőben viszont a gulyásfűzés nagy tüzet, kőgrácsot állítják alá, középre, ahol markor a tűz szokott égni. Ezzel kell tehát vennünk mindekben az avar várpalotáik szerkezetét, valósággal embríóját, emezekben pedig a ziggurattok ősalakját.

Az avar várak körülkerítésül hullt voltak de amelyek könnyen felvonhatók is lehettek legyenek, míg a kőtárjaikban a kicsiknél kapák voltak. Ezeknek köszönhetjük itt jusson, hogy térképeinken hányszorosan, városokat ma is karikákkal szokták jelölni, kisebbeket egyszerű vagy kettős egymásba ívelve, nagyobbakat tőbbel. Igen valószínű tehát, hogy e szokás is avar eredetű.

Ezen ősi várakat, miként őseinkről annyi másnak, jelképes értelmezési is voltak, amennyiben maga a földvár, az alap, a Földet jelképezte, annak hupolaga (hupolija) pedig az időjárást, mert, habár őseink igen jól tudták hogy a valóságban az Eg, nem boltozat, ahogyan azt kezdetleges avagy tudatlan népek pedig képzelték, de mivel annak látszik, azt, költőileg, ívesboltozattal is szokták volt jelképezni. Egyébként az „égbolt" szót ma is használjuk, annak ellenére is hogy tudjuk miszerint ilyen nem létezik. Régi néve is hogy tudjuk miszerint – amint már erről is írtam – hupolag, hupolyng, hupolyng = hólyag (Bailagi „A magyar nyelv szótára"-ban is.), aminek megfelel a finn kupla = hólyag. Mintánpedig e magyar és finn szó még természeti ős-szó, holott a latin europa már késői műveltségi szó, mert igen mesterséges, emberalkotta valamit jelent, ezért szakértő e latin szó származhatott ősnyelvünkből, és nem megfordítva, mivel csak műveltségi szó származhat ős-szóból, nem ős-szó műveltségiből. Ilyen például tőke (fatörzs töve) szavunkból származott a tőke pénzalap jelentésű szavunk, és képtelenség volna az ellenkezőt állítanunk. (Habár van rá példa, hogy az „ősiei nomád eredet" kutatói miatt mégis ilyesmit is állítottak!). Ezekkivül a hupolag szavunknak nyelvünkben rokonhangzási s rokonjelentésű megfelelői is vannak, leven e szó nyelvünk szerves alkatrésze. Ilyenek például a kupa = ivócsésze is hupak = valaminek kup-alakú fedele, aminek megfelel a török kopak = hupak; holott viszont az olaszban is coppa = hártyás és copriri = befödni, betakarni. Holott idegenből átvett szavak a nyelvekben rokontalanul állnak. (Török kopamak = befödni.)

A vízen úszó vízhólyag, buborék, ugyanolyan fölszínkalapja is volt. Mi kis amilyenek az avar várkastélyok hupolagai is voltak. Mi több: a vízen úszó buborék fényes és átlátszó is mint az üveg. És ilyenek voltak az avar várkastélyok könnyű és átlátszó hupolagai is, mivel czék vír- avagy bronzkarikákkal kipszve s a ma ismeretlen „máriaüveg"-gel voltak fedve, azaz gipszpaszta, amely ezüstös s átlátszó. Német neve azonban nemcsak „Marienglas" = máriaüveg, hanem még „Jungfernglas" = szűzüveg is. Máriaüvegnek pedig azért szűzüveg pedig azért nevezte mert Mária szűzként tiszteltetik. Amely szűzüveg pedig papírvékonyságú lemezekké is hasítható, amikoris czék hajlékonyak is lesznek, valóban kártyaszerűek. Márpedig a szűzesség bizonyítéka a kicsi holdkenőcs alakú szűzhártya (membrana virginalis), azért a magyar bimbók szintén hasáharajatabi partája is a szűzesség jelképe volt. A máriaüveg más neve „moszkovit üveg" meg „orosz üveg is, mivel nagy, igen vékony lemezekre hasítható, táblákban Szibériában is találják és ablaküvegként is használják. Van aranykon nálunk is; legnagyobb táblákban Torzsony mellett a Tarkasvölgyben és Virágvölgyben, gránitkőzet között találják.

Mivel a szűzüveg tűzálló (holott a közönséges üveg magasabb hőfokú tűzben megolvad); őseink fölfogásában pedig a tűz: hímség (víz és föld: nőiség), a szűzüveget tehát a szűzesség jelképének ezért is ~~[illegible]~~ tekintették. De maluk minden üveg, üvösség és szőlő is nőiségi volt fölfogva, ugyanúgy mint minden nyílás, kapu, ajtó és ív. Az avar várkastély hupolaga pedig annálinkább nőiségként volt felfogható mert szűzüveggel volt borítva s így még csillogó, átlátszó is volt mint a víz, mint a víz buborékja, avagy mint a szappanbuborék, szappanhólyag, amely pedig szintén üveges valami, sőt a várkastély hupolaga meg tűzálló is volt, valamint színejátszó, szivárványos színekben csillogó is. Vannak ugyanis szűzüvegfélék szintelenek de vannak, amellett hogy ünnepélyt átlátszóak, kékes, vörös, sárgás avagy piros színűek, vagypedig szivárványosan színeiátszók.

Ezeknek az avar várkastélyok hupolagai óriási szappanbuborékokhoz is hasonlítottak és lehet kindóriesen szépek is csillogók is lehettek. Amde épen mert czék az könnyű anyagból valók voltak – könnyűeknek pedig lenniök kellett mint magasságban is voltak – és mint mondtam a várpalota pedig csak földből avagy vályogból való, amire nehéz, kőből való hupolag nem volt építhető – ezért az egész épület is könnyen elmúlós volt, illetve csak addig állott és pompázott amíg állandó gondoskodásban részesült, holott elhanyagolva vagy vertes háború után, romboláznak, rablásnak is kitéve, belőle csakhamar csupán földhalom maradott meg.

Mármint, amint már említve volt, erődítményként nemis maga a palota szolgált, hanem az azt körülvevő és védő gyűrűk vagy vonalak: a tulajdonképeni vár-ak. (Innen a német: wahren, bewahren = őrizni ige.) Márpedig a szappanbuborék is, bármily szép és szivárványszínekben csillogva pompázó, de múlékony valami s azt ma is a múlékonyság, múlandóság jelképének tekintjük, de ami tehát szintén őseink költészetéből eredő gondolat. „Szappanbuborék!" mondjuk ma is valamire ami ha szép is de nem tartós, múlandó, hiúságos, üres, ugyanúgy mint a hogy a szappanbuborék is szép de üres, nem tartós. És olyan tehát a szappanbuborék amilyen a női szépség.... amely szép.... tündérnesen szép de nem tartós, múlandó.... És a férfiak mégis csillogójuk e múló.... várakat, kastélyokat szeretnek szen üres, hiú szépségekért, múlandó szappanbuborékokért. – Ők is tehát mind őseink költészetéből reánk maradott szép, költői, de egyúttal a múlandóság szomorúságát is kifejező gondolatok.

Figyelemre méltó itt: hiú szavunk tulajdonképeni értelme: ür, üres. Aminthogy Erdélyben ma is a padlásvizet hiú-nak nevezik és azt is mondják, helyesen, hogy „a hiúban", holott másutt, szintén helyesen, azt mondják hogy „a padláson", mert szalott eredetileg a szőlőt a tető alatti üregtől, kiválasztó dekoratot ítélték, mivel régebbi nyelvünk a szláv dizna szó helyett míg a nad szót használta. Farkasunkban emlékezni, hogy a latinban is vacuus = ür, üres, míg vanitas = üresség is hiúság.

Ie felemlítendő mindezekkel kapcsolatban még a „légvár" is, ő maga szavunk ugyan nem más mint a német „Luftschloss" szó fordítása, ennek pedig az olasz „castillo in aria" átvétele; csakhogy e gondolat is őseink költészetéből származott más népekhez. Viszont az a fogalmat megnevező szavak helyett régi nyelvünkben még illavár, illavár, illavon, illava dilott, amint hogy ma is van Illava nevű helységünk mellett, Trencsénben, ősrégi kastély, amelyet csak ujabb időben alakítottak fogházzá. Mivel mi, természetesen, szilvának tartjuk holott az az illő, illavó = tűnő, oszló szavunk régi, már említett -ava, -avo képző alakjából származó név. Németországban is van Illeld kisváros mellett Illburg (= Illvár) nevű régi vár, de van Magdeburg nevű városf. amely név értelme pedig ismeretlen: Szűzvár, de akár Szűzvárnak is értelmezhető. Leányvár nevű helységünk nekünk is van (mindami népmeséink Tündérvárával, Tündér Ilona várával azonosul). És maga a német Burg = vár szó is mi régi bár is variva szavunk b hangos kiejtése, amint hogy a v hang a vele rokon b hanggal szántalan szor váltakozik is.

De hiszen Trója várát is nevezik Ilion, Illion néven is és ugyanúgy az egyiptomiak még Ilma-nak is. (Lásd: Spanos "Weltgeschichte. 1893. évi kiadás, I. kötet, 123. oldal.) Tudjuk pedig, hogy e regebeli vár regebeli ostrom is és bevétele nem történelmi, hanem csak regebeli esemény. amit a görögök, csak ősrégi regéket átköltve, a görögöket ősrégeiktől, így alkották meg az Iliász költeményüket. Amit ujabban a tudósok is már megállapítottak. (Lásd pl.: "Weltschau" 1966. I. 12.) Amiről valamint ama sad pl.: "Weltschau." 1966. I. 12.) Amiről valamint ama fa-könyv is mely igen sok elmondani valóm volna. E regefa-könyv szerint is Trója ostroma és bevétele a regebeli Szép Helenáért (azaz Tündér Ilonáért) történik, akit pedig magyar népmeséink ma is nevezik „Selyemarany hajú Tündér Szép Ilonának" is. Ezekkivül a görögök már semmit sem tudtak

arról, mi köze van a Helena névnek az Ilion, avar hogy Elona névhez.

A finnben tittere = szűz, leány. És íme: ha az Égbolt boltozatnak, üvegboltozatnak képzeljük, avar várpalota kupolagakhoz hasonlónak, amilyennek azt, régen képzelték, azaz üveges valamikint, kupolakint, akkor értenünk lehet hogy népünk miért nevezi az Ég látszólagos forgási tengelyében levő Kis-Göncöl csillagképet még Tündérasszony Palotája és Tündérkirályné Palotája néven is. Ma az nincsen pontosan fejünk felett, hanem kissé Északra, de akkor az Énakhi Sarló még hazánk területén volt (amiről annak helyén már írtam, de amire itt nem térek ki), akkor az Égbolt kis magasabb pontját is valóban a Kis-Göncöl egyik csillaga,

a Sarkcsillag képezte, amely helyét soharem változtatja a ma Északot jelzi, régen pedig nálunk az égbolt legmagasabb pontját jelezte, vagyis pontosan az Ég forgási tengelypontjában van. És láttuk hogy az Ilona név kár élet-anya értelmű is, de láttuk, hogy ugyane nevünk lenyűttal fűnő, múló, illanó értelme is van, volt, hogy tehát légies, könnyű, sőt üres értelmezése is kellett legyen, amint hogy könnyű, légies és könnyen elmúlók voltak az avar kupolagak is, valamint láttuk, hogy a szóban volt őstörök gondolatok őseink szemszögéből származtak, amit más népek is átvöltek ugyan de csak töredékekben és sohasem egészen megértetten. Mindami hogy mennyire igaz, ezekről minden kétséget csak a következők is eloszlathatnak (hacsak szenkivül még igen, igen sok adat sorolhatók fel):

A finnben ma is ilma = levegő és égbolt, az pedig megszemélyesítve: Ilma, a finn mythologia légistennője, vagyis megint csak: Tündér Ilona. Továbbá, a finnben ilmiö = tüneménny, hulea = fényes (innen a német hell = világos), a mely finn szó vizsgálat a Helena és Elona névvel azonosul. Finn heilu = [illegible] long, inog, hellpo = könnyű, amely szavak vizsgálat long és lengő és lenge meg leány, tájszólásos lián, továbbá a lebeg, libeg szavainknak csak megfordított kiejtései: il; el - helyett li; le - Végül még hozzátiszem: Annak helyén kiejtettem, hogy az avaroknál mely összefüggésben voltak az Örökfüket őriző szűzleány-papnővel az aranycsengetyűk. A csengők lengve, ingadozva csengenek. A finnben ma is: heline = csengetyű.

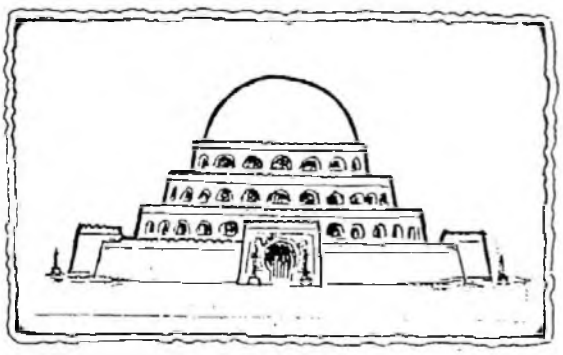

Avar várpalota. Magyar Adorján rajza

Megjelent Magyar Adorján: A csodaszarvas című 342 oldalas könyve a Magyar Adorján Baráti Kör (Budapest XI. Kende utca 11. Tel.: 185-5998) kiadásában. A könyv 200 Forintért kapható a Bereményi kollégiumban. Magyar Adorján a magyar őskultúrára vonatkozó ismereteinek jelentős részét foglalta össze ebben a könyvében tudományos elemzései mellett szépirodalmi ihletésű műveit is belefoglalva a kép teljességébe.

"Övezzétek fel elmétek derekait, mint józanok..."
(1 Pét.1:13.)

Stirling Mihály

A STIRLINGEK ÖVE

MITO-HERALDIKAI ESSZÉ

Meghajtjuk fejünket a réglek azon nemes igyekezete előtt, mellyel nemzetségi címereiket a földet és eget összefogó szimbólumokkal ékítették, hogy az életben és a halálban, az utódok számára és az ütközetekben a pajzs képének élő értelme, ereje is övjon és hasson lélektől-lélekig. Hányan tekintettek a fiak közül ugyanarra a címerpajzsra, és hányuk számára maradt rejtély, pusztán kép, az Ős generációkat egybekapcsolni akaró misztikus üzenete!

Bár a heraldikusok között is többen kételkednek abban - ma már -, hogy a nemesi címereket tekintve helye volna bármiféle mélyebb jelentés keresésének, mégis azt kell mondanunk - s a fennmaradt régiségek és mai érzékenységünk a létünkben rejtetten áramló valóságra ezt igazolják -, hogy a tizenkettedik, tizedik vagy még régebbi századok embere ezt a kérdést másképp látta. Mert, noha a más családoktól való megkülönböztetés szándéka sem lehetett mellékes a címeralakok megválasztásában, a lélek mélységeiből a mainál képletesebb, elevenebb nyelven beszélő formák fakadtak s kínálkoztak jelül. E korai idők embere élményeiben még közvetlenebb módon találkozott a szellemi világgal, a fizikai és nem-fizikai világ lelki képeivel, melyek a kereszténység, vagy a keresztséget fel még nem vett világ szimbólumaiba kristályosodva virágzottak ki a lelkében. Ez a lélek át-meg-át volt szőve a magasabbnak, szelleminek, istenének a keresésével, ugyanakkor az isteniből való részesedés tudatával - amelynek fokozatos elvesztését ekkor már egyre inkább átélte. Ez a lelki hangulat még tovább